

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดสื่อประสมเพื่อฝึกทักษะการฟัง-การพูดภาษาอังกฤษ สำหรับชั้นประถมศึกษา” เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมารวบรวมเป็นทฤษฎีหรือแนวทางพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยต่อไป โดยแบ่งเป็นหัวข้อ ได้ดังนี้

1. ชุดสื่อประสม
2. สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา
3. การสอนทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ชุดสื่อประสม

ความหมายของสื่อประสม

อิริคสัน (อ้างใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2523, หน้า 115) ได้ให้ความหมายของสื่อประสมไว้ดังนี้

สื่อประสม หมายถึงการนำเอาสื่อการสอนหลายๆ อย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกชนิดหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด การใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523, หน้า 115) ได้สรุปความหมายของสื่อประสมไว้ดังต่อไปนี้
 "สื่อประสมเป็นการนำสื่อการสอนหลายอย่างมาสัมพันธ์กัน เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระในลักษณะที่สื่อแต่ละชิ้นส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน"

ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป, หน้า 283) ได้สรุปเกี่ยวกับสื่อประสมไว้ดังนี้ สื่อประสมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่อาศัยการบูรณาการสื่อหลายชนิดเพื่อใช้ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งที่สนับสนุนกัน และเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้บรรลุจุดประสงค์ต่างๆ ทั้งนี้เพราะสื่อเฉพาะอย่างไม้อาจสนองการเรียนรู้ได้สมบูรณ์ทุกด้านและทุกคนเหมือนกัน ปัจจุบันจึงได้มีการนำหลักการและทฤษฎีของสื่อประสมไปใช้เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ หลายประเภท

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาเกี่ยวกับสื่อประสมพอสรุปได้ว่า สื่อประสม หมายถึง การนำสื่อการสอนหลาย ๆ ชนิดมาใช้ร่วมกันอย่างเป็นระบบให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์

หลักการและทฤษฎีของสื่อประสม

ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป., หน้า 235) ได้กล่าวถึงหลักการและทฤษฎีของสื่อประสมไว้ดังนี้

สื่อแต่ละอย่างย่อมมีดีแต่ละอย่าง ไม่มีสื่อชนิดใดจะให้ผลดีอย่างสมบูรณ์ การเรียนการสอนย่อมต้องการพัฒนาพฤติกรรมทั้งสามด้านคือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ จึงต้องอาศัย การบูรณาการจากสื่อที่สนับสนุนการเรียนการสอนให้เกิดผลดีทั้งสามด้าน

ประเภทของสื่อประสม

สื่อประสมอาจจำแนกตามจุดมุ่งหมายและลักษณะการใช้ได้ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2523, หน้า 115)

ก. จำแนกตามจุดมุ่งหมาย

1. ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายหลายอย่าง คือการนำสื่อหลายชนิดมารวมกันแล้วใช้สอนได้หลายเรื่อง เรียกว่า "ชุดอุปกรณ์" หรือ "Kit"

2. ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่าง คือ การนำสื่อหลายชนิดมารวมกันแล้วใช้สอนเฉพาะอย่าง เรียกว่า "ชุดการสอน" หรือ "Package"

ข. จำแนกตามลักษณะของสื่อและลักษณะการใช้

1. การสอนโดยใช้สื่อประสม เป็นการสอนที่ใช้สื่อหลายอย่างทั้งที่เป็นวัสดุอุปกรณ์และวิธีการ

2. การเสนอสื่อประสม เป็นการเสนอสื่อประเภทฉาย เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ ควบคู่กับสื่อเสียง

นอกจากนี้ ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป., หน้า 236) ได้แบ่งประเภทของสื่อประสมไว้ดังนี้

1. สื่อประสมแบบชุดอุปกรณ์ (Multi-Media Kits or Multi-Media Packages) ได้แก่ การรวบรวมวัสดุอุปกรณ์บางอย่างเพื่อการสอนในกิจกรรมอย่างหนึ่ง วัสดุ อุปกรณ์เหล่านี้ ได้แก่ หนังสือ จุลสาร แบบทดสอบด้วยตนเอง สไลด์ फिल्मสตริป แถบเสียง และเอกสารการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งจัดเป็นชุดไว้ล่วงหน้า

2. สื่อประสมแบบการเสนอสนอง (Multi-Media Presentation) ได้แก่ การนำสื่อหลายอย่างมาเสนอพร้อมๆ กัน เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ ภาพชุด ควบคู่กับการเปิดแถบเสียง

ไฮนิก (Hcinich, อ้างใน นงลักษณ์ นันทโกวัฒน์, 2533, หน้า 8) ได้จำแนกประเภทของชุดสื่อประสมว่า ในปัจจุบันได้มีการนำระบบสื่อประสมมาใช้ในการเรียนการสอนทั่ว ๆ ไปในห้องเรียนปัจจุบัน ดังนี้

1. สไลด์ ประกอบเสียง (Sound -Slide Combination)

2. ระบบภาพหลายภาพ (Multi-Image)

3. ภาพยนตร์ 8 มิลลิเมตร

4. ชุดสื่อประสม (Multimedia Kits)

5. ศูนย์การเรียนรู้ (Classroom Learning Center)

ชุดสื่อประสม

จากการจำแนกประเภทของสื่อประสม ชุดสื่อประสมจึงเป็นการรวบรวมวัสดุการเรียนการสอน โดยมีสื่อมากกว่าหนึ่งชนิด ในแต่ละเรื่อง (Topic) ชุดสื่อประสมอาจประกอบไปด้วย ฟิล์มสตริป สไลด์ เทปบันทึกเสียง แผ่นเสียง ภาพนิ่ง สิ่งพิมพ์ ภาพโปร่งใส ฟิล์มภาพยนตร์ แผนที่ บัตรภาพ บัตรคำ แผนภูมิ กราฟ คู่มือ ของจริง และหุ่นจำลอง หุ่นละคร เกม เพลง ตลอดจนทั้งกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

บทบาทและคุณค่าของสื่อประสม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523, หน้า 116) ได้สรุป ความจำเป็นและบทบาทของสื่อประสม ในทางการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ ได้ดีเกือบทุกเรื่องจากแหล่งหลายแหล่ง โดยถือว่าสื่อแต่ละอย่างมีเนื้อหาต่างกัน
2. ช่วยประหยัดเวลาทั้งผู้สอนและผู้เรียน
3. ช่วยให้นักเรียนทั้งเก่งและอ่อนได้รับความรู้ความสามารถและความพร้อมของแต่ละบุคคล

ประยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป., หน้า 237) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อประสมว่า สื่อประสมที่ผ่านการทดลองและปรับปรุงแล้ว จะให้คุณค่าที่น่าเชื่อถือได้หลายประการ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาตามความสามารถและความสนใจจากสื่อหลายประเภทและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า
2. ช่วยลดเวลาการเรียนและการสอนทั้งผู้เรียนและผู้สอน แต่ประสิทธิภาพการเรียนไม่ลดลง
3. ช่วยเพิ่มพูนกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้และลดปัญหาการสอบตก
4. ช่วยในการประเมินผลการสอนและการปรับปรุงการสอน

เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกหรือผลิตสื่อประสม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531, หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกหรือผลิตสื่อประสม ดังนี้

1. สื่อที่เลือกหรือผลิตต้องตอบสนองตามจุดมุ่งหมาย ได้อย่างแท้จริง
2. ในการผลิตสื่อประสมต้องกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ให้ชัดเจนและควรเขียนเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
3. คู่มือการใช้สื่อประสมต้องมีคำอธิบาย คำแนะนำการใช้ อย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้บันทึกข้อสังเกตต่าง ๆ ได้ตอบคำถาม และซักถามปัญหาต่าง ๆ ที่สนใจ
4. สื่อที่เลือกใช้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหา โดยพิจารณาจากคำถามต่อไปนี้
 - 4.1 สื่อนั้นตอบข้อสงสัยของผู้เรียนได้หรือไม่
 - 4.2 สื่อนั้นมีเทคนิคต่างๆ ที่เร้าความสนใจหรือไม่
 - 4.3 ถ้าสื่อนั้นเป็นภาพยนตร์ หรือวีดิทัศน์ การลำดับเรื่องและเทคนิคการติดต่อทำได้หรือไม่ นักเรียนสามารถติดตามเนื้อเรื่องได้มากน้อยเพียงใด
5. ควรเลือกใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท ทั้งภาพและเสียง ตลอดจนสื่อที่นักเรียนมีโอกาสสัมผัสได้ด้วยมือ เพราะถ้าอวัยวะรับสัมผัสสิ่งเราได้หลายทาง การเรียนรู้จะเพิ่มพูนมากขึ้น
6. การใช้สื่อหลาย ๆ ชนิด ควรจะใช้สื่อแต่ละชนิดส่งเสริมซึ่งกันและกัน และต้องแน่ใจว่าสื่อชนิดหนึ่งจะไม่ขัดขวางการเรียนรู้จากสื่ออีกชนิดหนึ่ง
7. สื่อที่ใช้ในชุดสื่อประสมจะต้องมีคุณค่าในตัวเองเมื่อใช้อย่างอิสระ และเมื่อใช้ร่วมกับสื่ออื่นก็จะมีคุณค่าของตัวเอง โดยเฉพาะอีกด้วย
8. เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในชุดสื่อประสมควรเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ง่าย
9. สื่อในชุดสื่อประสมควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กระทำ
10. ชุดสื่อประสมควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถตัดสินใจเองว่าจะเลือกเรียนเนื้อหาใดตามความสนใจ และความถนัดของตน
11. ชุดสื่อประสมควรออกแบบให้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้

2. สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา เพราะสื่อการเรียนการสอนจะเป็นตัวกลางหรือพาหนะที่จะนำความรู้ของผู้ส่งสารหรือครูไปสู่ผู้รับหรือนักเรียนได้เป็นอย่างดีและตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทำให้ประหยัดเวลาและแรงงานของครูในการอธิบายเรื่องราวต่างๆ อีกทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำบทเรียนและนำไปปฏิบัติจริงได้ นอกจากนี้การใช้สื่อในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการให้ความหมาย การสร้างความสนใจนักเรียน และการฝึกทักษะต่างๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2530, หน้า 984-986) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยสรุปได้เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

- ก. ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
- ข. การจัดหาสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
- ค. หลักเกณฑ์ในการเลือกสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
- ง. ประเภทของสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ก. ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

1. สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือทำให้เกิดการเรียนรู้ นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยการลงมือกระทำ เช่น การได้ฟัง ได้พูด ได้เห็น ได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

2. สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งสร้างความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นและสนใจในบทเรียน

3. สื่อการเรียนการสอนช่วยให้เข้าใจความหมายได้ตรงกัน

4. สื่อการเรียนการสอนให้ประสบการณ์ที่เป็นจริงแก่นักเรียน ทำให้จดจำบทเรียนได้แม่นยำ

5. สื่อการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีกิจกรรม

6. สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับให้นักเรียนฝึกฝนและสามารถทำให้เรียนได้รวดเร็วขึ้น

7. สื่อการเรียนการสอนช่วยพัฒนาความคิดของนักเรียนได้อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางภาษาได้

ข. การจัดหาสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

1. สื่อที่ครูจัดทำขึ้นเอง เป็นสื่อประเภทง่ายๆ ไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ อาจพบได้ในท้องถิ่น เช่น บัตรคำ รูปภาพ แลปประโยค กระเป๋าหนังสือ กระดานดำคำศัพท์ บัตรเกมต่างๆ เป็นต้น ทำให้ได้สื่อตรงกับความต้องการของผู้ให้

2. สื่อที่ครูและนักเรียนช่วยกันจัดทำหรือหา มา การช่วยกันจัดทำสื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน ทำให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์รู้จักคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ให้เกิดคุณค่า ทำให้เกิดความภูมิใจในผลงานของตนเอง และเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนยิ่งขึ้น

3. สื่อที่ได้มาโดยวิธีขอบริจาค ได้แก่ สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ วัสดุสำเร็จรูป และสื่อประเภทอื่น ๆ ที่มีผู้สนใจบริจาคให้โรงเรียน

4. สื่อที่ได้มาโดยวิธีขอยืมหรือแลกเปลี่ยนกัน เป็นการแลกเปลี่ยนหรือยืมสื่อจากโรงเรียนใกล้เคียงหรือในระหว่างกลุ่มโรงเรียน

5. สื่อการสอนประเภทที่ต้องซื้อ ซึ่งมักเป็นสื่อสำเร็จรูปที่มีความละเอียดซับซ้อนมากต้องใช้เวลาและความประณีตในการทำ ส่วนใหญ่มักเป็นประเภทอุปกรณ์ไฟฟ้า สื่อประเภทนี้มีราคาค่อนข้างแพง โรงเรียนที่มีฐานะดีหรือมีงบประมาณเพียงพอจะสามารถซื้อไว้ใช้ได้

ค. หลักเกณฑ์ในการเลือกสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ในการเลือกสื่อการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่อไปนี้เป็นสิ่งช่วย

พิจารณาประกอบการเลือกคือ

1. เลือกสื่อการสอนให้ตรงกับจุดประสงค์การสอน
2. เลือกสื่อการสอนให้ตรงกับเนื้อหาในบทเรียน
3. สื่อการสอนนั้นต้องเหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของนักเรียน

4. สื่อการสอนที่มีแสง เสียง สี และเคลื่อนไหวได้ จะสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ดีกว่าสื่อธรรมดา

5. สื่อควรอยู่ในสภาพสมบูรณ์ เนื้อหาครบทุกส่วนและพร้อมที่จะใช้งานได้ทันที

6. เลือกสื่อที่ใช้ง่าย ปลอดภัย ไม่ยุ่งยากหรือเกะกะ การเก็บรักษาก็ทำได้ง่าย

7. ควรเลือกสื่อที่มีขนาดพอเหมาะ ไม่เล็กหรือโตเกินไป

ง. ประเภทของสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีหลายประเภท ซึ่งแบ่งออกตามลักษณะของสื่อเป็น 3 ประเภทใหญ่ ดังนี้

1. สื่อการสอนประเภทวัสดุ
2. สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์
3. สื่อการสอนประเภทวิธีการ

1. สื่อการสอนภาษาอังกฤษประเภทวัสดุ

สื่อการสอนชนิดนี้มีลักษณะเป็นวัสดุสิ้นเปลือง จะต้องจัดหาเพิ่มเติมอยู่เสมอ สื่อประเภทนี้ทำหน้าที่เก็บความรู้ ในลักษณะของภาพเสียง และตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ในรูปแบบต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 วัสดุการเรียนการสอนที่มีผู้จัดทำจำหน่าย

1.2 วัสดุการเรียนการสอนที่มีครูจัดทำหรือหามาเอง

1.1 วัสดุการเรียนการสอนที่มีผู้จัดทำจำหน่าย

หนังสือแบบเรียน แบบฝึกหัด และคู่มือครู เป็นวัสดุการสอนที่จำเป็นและมีความสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษ เพราะเป็นสื่อหลักในการถ่ายทอดเนื้อหาและวิธีการ

หนังสือ English Is Fun เป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำให้ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา มี 4 เล่มด้วยกัน คือ เล่ม 1 และ 2 สำหรับใช้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เล่ม 3 และ 4 สำหรับใช้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบฝึกหัด มี 2 เล่ม ใช้คู่กับ English Is Fun เล่ม 3 และ 4 เท่านั้น ส่วน เล่ม 1 และ 2 นั้น มีแบบฝึกหัดอยู่ในหนังสือแบบเรียนแล้ว

คู่มือครู เป็นหนังสือที่จะแนะนำวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเตรียมตัวครู การเตรียมสื่อการสอน การจัดแบ่งเนื้อหา และมีภาคผนวกซึ่งเป็นภาคความรู้สำหรับครูไว้ด้วย มีจำนวนเท่ากับหนังสือเรียน

รูปภาพและภาพชุด

รูปภาพ เป็นสื่อการสอนที่ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้รวดเร็วและถูกต้อง ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป., หน้า 125) ได้แบ่งประเภทของรูปภาพออกเป็น 9 ประเภท คือ

1. ภาพโปสเตอร์ (Postcards) เป็นภาพถ่ายหรือภาพวาดขนาดเล็กซึ่งจะเป็นภาพสีหรือขาวดำก็ได้
2. ภาพประกอบหนังสือ (Illustrations) เป็นภาพที่สร้างขึ้นประกอบ หนังสือ ตำรา หนังสือพิมพ์ จุลสาร วารสาร เป็นต้น
3. ภาพพิมพ์ (Half-tones, Prints, Lithographs) เป็นภาพสร้างขึ้น โดยวิธีการพิมพ์ภาพที่อาศัยเทคนิคพิเศษ
4. ภาพระบาย และภาพสเก็ตช์ (Painting and Sketches) เป็นภาพที่ใช้สื่อด้านศิลปะต่าง ๆ เช่น สีน้ำมัน สีน้ำ สีหลอด สีเทียน เป็นต้น
5. ภาพฝาผนัง (Murals) โดยปกติได้แก่ภาพวาดหรือภาพระบายสีบนแผ่นป้ายยาว ๆ กระดาษ ผ้าหรือวัสดุอื่นๆ แล้วแสดงบนแผ่นป้ายหรือฝาผนัง
6. การ์ตูน และภาพล้อ (Cartoons and Comics) ได้แก่ภาพวาดที่อาศัยเทคนิคทางศิลปะ เพื่อล้อเลียน บุคคล สถานการณ์ และสิ่งของต่าง ๆ ลักษณะพิเศษของภาพประเภทนี้คือ เทคนิคที่วาดหรือสัญลักษณ์ที่ศิลปินสร้างขึ้นสามารถสื่อความหมาย ล้อเลียน ขบขัน หรือเยาะเย้ย หรือแนะนำตามที่ต้องการ
7. ภาพโฆษณา (Posters) ได้แก่ ภาพที่อาศัยหลักการออกแบบและแบบ (Design and Style) เพื่อสื่อสารให้เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว

8. ภาพถ่าย (Photographs) ได้แก่ภาพที่สร้างขึ้นโดยอาศัยกล้องถ่ายรูป (Camera) และใช้กระบวนการของภาพถ่ายที่จะทำให้ได้ภาพ

9. แผนที่ แผนภูมิและแผนสถิติ (Maps, Charts and Graphs) ได้แก่ภาพที่แสดงความสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานที่ โครงสร้าง หรือแผนงาน ตลอดจนปริมาณ ซึ่งอาศัยหลักการออกแบบ โดยเฉพาะตามความมุ่งหมาย

ครูสามารถนำรูปภาพไปใช้สอนเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ใช้ภาพในการสอนความหมาย คำศัพท์หรือศัพท์ใหม่
- (2) ใช้ภาพในการแต่งประโยค
- (3) ใช้ภาพในการฝึกหัดตอบคำถาม
- (4) ใช้ภาพชุดในการฝึกเล่าเรื่องหรือแต่งเรื่อง
- (5) ใช้ภาพประกอบการเรียนเรื่องกาลเวลา
- (6) ใช้ภาพช่วยให้เกิดความเข้าใจในการฟัง

สไลด์

ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป., หน้า 145) ได้กล่าวถึงเรื่องสไลด์ไว้ดังนี้

ความหมาย

สไลด์ หมายถึง วัสดุสื่อความหมายชนิดโปร่งแสง เป็นภาพหนึ่งซึ่งต้องใช้กับเครื่องฉาย ส่วนสไลด์เทป หรือสไลด์ประกอบเทปเป็นวัสดุการศึกษาที่ผู้ใช้สามารถดูภาพและฟังเสียงคำบรรยายไปพร้อม ๆ กันได้

ลักษณะของสไลด์

1. สไลด์มาตรฐาน เป็นภาพโปร่งแสงบนแผ่นกระจกหรือแผ่นพลาสติกหรือแผ่นฟิล์มที่มีขนาดกรอบภาพ $3 \frac{1}{4} \times 4$ นิ้ว เป็นภาพแนวนอนสามารถทำใช้เองได้ จึงเรียกว่า สไลด์ทำด้วยมือ (Hand made Slide)

2. สไลด์รองมาตรฐาน เป็นภาพโปร่งแสงบนแผ่นฟิล์ม .35 มม. ที่มีขนาดกรอบภาพ 2×2 นิ้ว ซึ่งจะต้องถ่ายทำด้วยกล้องถ่ายรูปที่ใช้ฟิล์ม .35 มม. เมื่อล้างฟิล์มแล้วก็ต้องตัดภาพ

ออกมาเป็นกรอบ ๆ เพื่อผนึกลงในกรอบสไลด์ขนาด 2 x 2 นิ้ว จะให้อยู่ในลักษณะแนวตั้งแนวนอน หรือสี่เหลี่ยมจัตุรัส (ไม่ใช่ฟิล์ม .35 มม. ก็ได้)

ปัจจุบันเครื่องฉายสไลด์ได้มีการพัฒนาการขึ้นเป็นแบบ 3 มิติ แบบสไลด์พิเศษ (Super Slide) และระบบการฉายภาพผสม (Multi Vision) เป็นต้น ตามสถาบันการศึกษานี้นิยมใช้สไลด์ขนาด 2 x 2 นิ้ว เพราะหาได้ง่ายทั้งตัววัสดุและเครื่องฉาย มีขนาดเล็กกระทัดรัด เก็บรักษาสะดวก และใช้ได้ง่าย สามารถผลิตได้เองราคาถูกและตรงตามความต้องการอีกด้วย

หลักการและทฤษฎี

1. สไลด์เป็นสื่อที่ให้การรับรู้ด้วยภาพเป็นหลักและคำอธิบายเป็นรอง
2. ประสิทธิภาพของสไลด์ขึ้นอยู่กับภาพ การจัดลำดับเนื้อหาคำบรรยาย และกิจกรรมเสริมที่มีความถูกต้อง ชัดเจน และสอดคล้องกับผู้เรียน
3. จิตวิทยาเกี่ยวกับการใช้ภาพประกอบการเรียนการสอน
 - 3.1 รูปภาพสามารถสื่อความหมายได้ดีกว่าคำอธิบายเป็นหลายเท่า
 - 3.2 ภาพสี ภาพขนาดใหญ่ และภาพง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนที่มีจุดสนใจเดียวจะได้รับ ความสนใจมากกว่า
 - 3.3 ภาพที่มีเนื้อหาตรงตามชื่อเรื่องจะได้รับความสนใจมาก
 - 3.4 คนเราจะจำรายละเอียดจากภาพสีได้เร็วกว่าและนานกว่าภาพขาวดำ
 - 3.5 รูปภาพให้ความคิดรวบยอดได้ดีกว่าคำอธิบาย
4. คำอธิบายควรจะเสริมภาพเพื่อขยายความ ควรเป็นคำที่มีความหมายคำง่าย ๆ สั้นๆ เพื่อสะดวกแก่การตีความและจดจำ
5. อัตราการเสนอสไลด์มีผลต่อการเรียนรู้
6. สไลด์สามารถประกอบการใช้สอนได้ทุกวิชา ทุกระดับ และทุกลักษณะการสอน (เป็นกลุ่ม รายบุคคล หรือศึกษาด้วยตนเอง)

คุณค่าของสไลด์

1. ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนทั้งหมดมารวมที่ภาพได้ง่าย
2. ทบทวนความคิด ความจำ ได้ง่ายในเวลาอันสั้น
3. แสดงภาพที่ย่อยยากและซับซ้อนได้ง่าย ไม่เสียเวลาการเขียนกระดานดำ
4. ใช้ง่าย สะดวก และปรับอัตราการเสนอได้เร็วตามต้องการ
5. สามารถผลิตเองได้ ราคาไม่แพง
6. ใช้ประกอบการสอนได้ทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และรายบุคคล

ดังนั้น สไลด์จึงเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เนื่องจากให้ภาพที่สวยงามเหมือนธรรมชาติ ใช้ง่าย ใช้ได้หลายครั้ง ราคาไม่แพงนัก แต่ละภาพแยกเป็นอิสระจากกัน เนื้อหาในวิชาภาษาอังกฤษ สามารถจัดทำเป็นสไลด์และยังสามารถบันทึกเสียงบทสนทนาหรือคำอธิบายลงเพป เพื่อใช้ประกอบกับสไลด์ได้อีกด้วย

ภาพยนตร์และโทรทัศน์

ศรวิทย์ วรรณประเสริฐ (2522, หน้า 238) ได้กล่าวถึงการนำภาพยนตร์ไปใช้ในการศึกษาและคุณค่าของภาพยนตร์การศึกษา ดังนี้

การนำภาพยนตร์ไปใช้ในการศึกษา

1. ควรพิจารณาจำนวนและความพร้อมของผู้เรียน
2. ควรจัดสภาพห้องฉายเกี่ยวกับสภาพการเห็นและการได้ยินที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี

ก่อนการฉายภาพยนตร์

3. ประเมินผลการศึกษาและการใช้ภาพยนตร์ ควรจะได้กระทำทันทีหลังจากที่ใช้ภาพยนตร์เสร็จแล้ว
4. ควรจะมีการฉายซ้ำบางตอนหรือทั้งหมดเพื่อทบทวนการปฏิบัติหรือการอธิบาย
5. การติดตามผล หรือการศึกษาจากภาพยนตร์ควรมีกิจกรรมเสริมทั้ง เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล

คุณค่าของภาพยนตร์การศึกษา

1. เป็นเครื่องมือในการสร้างความสนใจได้ดี
2. ทำให้สิ่งที่เบ็นนามธรรมกลายเป็นรูปธรรม
3. ทำให้เห็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นจริงได้มาก
4. สร้างบรรยากาศที่ดี ทำให้เกิดอารมณ์ร่วมเหมือนได้อยู่ในสถานภาพนั้น
5. ทำให้เรียนรู้ได้มากในเวลาจำกัดทั้งนี้เพราะมีภาพเป็นสื่อหลัก
6. ช่วยทำให้สามารถเข้าใจง่ายในสิ่งที่มีมีการเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลง
7. สามารถใช้ได้กับการศึกษาทุกระดับ

ส่วนโทรทัศน์นั้น หมายถึง ระบบการส่งภาพและเสียงไปพร้อม ๆ กันด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารให้เป็นไปตามเป้าประสงค์

ปัจจุบันระบบวิดีโอ วีซี เป็นที่นิยมแพร่หลายกันมาก สามารถนำไปใช้ในการศึกษาตามรูปแบบต่าง ๆ ที่ต้องการ และยังสะดวกต่อการใช้ การจัดทำ และบำรุงรักษาทุกด้านด้วย

คุณค่าของโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

1. ใช้กับผู้เรียนจำนวนมากๆ ได้ในเวลาเดียวกัน
3. สามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการประสมสื่อเพื่อให้การเรียนรู้มีความสะดวกที่สุด
4. เสริมสร้างการสนใจและให้ข้อมูลย้อนกลับต่อผู้เรียนได้ทันที
5. สามารถเอาชนะข้อจำกัดเกี่ยวกับระยะเวลาเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

เพื่อช่วยให้เข้าถึงผู้เรียนได้ง่าย

6. สามารถลดเวลาการเรียนการสอนได้
7. ช่วยในการฝึกสอนและฝึกงาน
8. ช่วยทำให้โอกาสทางการศึกษาของคนเรามีความเสมอภาค

แถบบันทึกเสียง

แถบบันทึกเสียง เป็นสื่อการเรียนที่ช่วยในการฝึกทักษะฟังและพูด แถบบันทึกเสียงมี

2 ประเภท คือ แบบม้วนและแบบตลับ ครุภาษาอังกฤษ จะนิยมใช้แบบตลับมากกว่าแบบม้วน เพราะ

แถบแบบถลับราคาถูกกว่า และใช้สะดวกเหมาะสำหรับใช้กับเครื่องเล่นแบบกระเป๋าทัว การอัดเสียงจากต้นแบบหรืออัดเสียงนักเรียนฝึกพูดก็ได้ได้ง่าย แถบบันทึกเสียงที่มีผู้จัดทำจำหน่ายมักจะมีคู่มือหรือตำราประกอบบทเรียนให้ด้วย ซึ่งทำให้การเรียนสามารถวัดความเข้าใจในการฟังของตนเอง ได้ดียิ่งขึ้น

ของจำลองหรือหุ่นจำลอง

หมายถึงรูปสมมุติที่จำลองมาจากของจริง ด้วยเหตุที่ของจริงนั้นอาจจะใหญ่เกินไป เล็กเกินไป อยู่ไกลเกินไป หรือเก็บไว้นานไม่ได้ จึงมีผู้ผลิตของจำลองขึ้นมาใช้เป็นสื่อแทนการใช้ของจริง ของจำลองที่มีจำหน่าย สำหรับใช้สอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ นาฬิกา ตัวสัตว์ พืชผัก ผลไม้ ของใช้ในบ้าน เช่น โต๊ะ ตู้ เตียง โทรทัศน์ ของใช้ในครัว เช่น กระทะ เต่า หม้อ ขนมต่าง ๆ ตุ๊กตา เสื้อผ้า เครื่องมือต่าง ๆ รถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน และอื่น ๆ

ของจำลองที่ดีควรมีขนาด ไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไปที่จะนำมาศึกษาของจำลองบางอย่างอาจมีขนาดเท่าของจริง และให้ความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง

การใช้ของจำลองในการสอนภาษาอังกฤษ อาจใช้ในการสอนคำศัพท์ต่าง ๆ หรือใช้ในการเล่นเกมทางภาษา หรือใช้ในการแสดงบทบาทสมมุติ หรือใช้ประกอบการแสดงละครก็ได้

คุณค่าของหุ่นจำลอง

1. เหมาะสำหรับการเรียนการสอนทุกรูปแบบ
2. ใช้ทดแทนของจริงในกรณีที่ไม่สามารถศึกษาจากของจริงได้
3. ผลิตได้เองโดยครู หรือนักเรียน
4. การใช้สื่อเพื่อแสดงสิ่งต่างๆ จะทำให้ชัดเจนขึ้น
5. เป็นเครื่องมือช่วยในการศึกษาทั่วภาคทฤษฎีและปฏิบัติ
6. สามารถสาธิตการทำงานที่ซับซ้อนยุ่งยากได้

1.2 วัสดุการสอนที่ครูจัดทำหรือหามาเอง

ของจริงหรือของตัวอย่าง

ของจริงหรือของตัวอย่าง เป็นสื่อที่ใช้สอนให้นักเรียนรู้จักคำศัพท์ที่ใช้เรียน สิ่งที่มีชีวิตและสิ่งของเครื่องใช้ ตัวอย่างสื่อของจริงได้แก่

1. ธรรมชาติรอบตัว เช่น ตัวครู นักเรียน บุคคลอื่น อาคารบ้านเรือน ถนน ยานพาหนะ พืช และสัตว์ที่ครูสามารถนำมาสอนได้โดยง่าย
2. เครื่องแต่งกาย
3. เครื่องใช้ในบ้านและในโรงเรียน
4. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือในโรงเรียน

คุณค่าของของจริง

1. ให้ประสบการณ์ตรง สามารถสัมผัสได้
2. ช่วยให้เข้าถึงธรรมชาติของสิ่งที่ปรากฏ
4. ช่วยในการพิสูจน์ การอธิบายปัญหาที่จะศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ช่วยประหยัดเวลาในการอธิบาย

บัตรตัวอักษร บัตรคำ และแถบประโยค

บัตรตัวอักษร ใช้สำหรับนักเรียนเริ่มเรียนภาษาอังกฤษใหม่ ๆ นอกจากครูจัดทำแล้วควรให้นักเรียนได้ทำเอาไวด้วยจะได้ใช้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสะกดคำ

บัตรคำ ใช้สำหรับฝึกอ่านและสะกดคำ ควรติดไว้บนป้ายนิเทศ หรือกระเป๋านาง เพื่อช่วยให้นักเรียนจำได้ ครูควรให้นักเรียนทำบัตรเล็กไว้สำหรับเล่นเกมหรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับคำศัพท์

แถบประโยค ใช้ฝึกให้นักเรียนอ่านออกเสียงประโยคต่าง ๆ หรือฝึกแต่งประโยคจากบัตรคำหรือประโยคตัวอย่าง หรือนำแถบประโยคมาฝึกเรียงลำดับเหตุการณ์ก่อน-หลัง เป็นต้น

สื่อสำหรับฝึกประสมคำและแต่งประโยค

สื่อชนิดนี้เป็นวัสดุการเรียนการสอนที่ช่วยนักเรียนในการฝึกประสมคำและฝึกการแต่งประโยคแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีการเปลี่ยนคำในประโยค สามารถแต่งได้หลายประโยค โดยเปลี่ยน ประธาน กริยา และ กรรม ลักษณะของสื่อชนิดนี้ได้แก่ แลกเปลี่ยนพสมคำ แลกเปลี่ยนแต่งประโยค บัตรคำแต่งประโยค ม้วนประโยค วงล้อประโยค เป็นต้น

แผนภูมิ

แผนภูมิเป็นสื่อลายเส้นที่ใช้แสดงความหมาย ความสัมพันธ์ การเปรียบเทียบ การจำแนกประเภท การจัดกลุ่ม หรือการเรียงลำดับของสิ่งต่าง ๆ ในภาษาอังกฤษ แผนภูมิที่ครูใช้มากได้แก่ แผนภูมิแสดงรูปแบบหรือโครงสร้างประโยค ตารางเปรียบเทียบประโยค มักจะใช้สำหรับการสรุปบทเรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนมาแล้ว ได้ดียิ่งขึ้น

กระเป๋าค้น

กระเป๋าค้น เป็นสื่อการสอนประเภทแผ่นป้าย ใช้สำหรับเสียบบัตรคำ หรือรูปภาพ เพื่อแสดงคำ ข้อความ หรือภาพให้ผู้เรียนได้เห็นพร้อมกันทั้งชั้น ซึ่งครูสามารถทำขึ้นใช้เองได้โดยง่าย เวลาใช้กระเป๋าค้น อาจใช้แขวนโดยเจาะตาไก่ไว้ด้านหลังของกระเป๋าค้นแล้วใช้เชือกร้อยเพื่อแขวนกับตะปูหรืออาจใช้เชือกร้อยเพื่อแขวนกับตะปูหรืออาจใช้ตั้งโต๊ะ โดยใช้กับขาหยั่งตั้งโต๊ะก็ได้

แผ่นโปร่งใส

แผ่นโปร่งใส คือแผ่นพลาสติก หรือแผ่นฟิล์มอะซีเตททั้งใสและฝ้า ขนาด 8 x 10 นิ้ว ผูกในกรอบกระดาษแข็งสีเหลืองเพื่อความสะดวกต่อการใช้และการเก็บรักษา เขียนภาพคำศัพท์หรือประโยคภาษาอังกฤษด้วยปากกาเมจิกสีต่าง ๆ ลงในแผ่นโปร่งใส เวลาใช้ประกอบคำอธิบายหรือเสนอรูปแบบประโยค ครูจะนำแผ่นโปร่งใสไปใช้กับเครื่องฉายข้ามศีรษะฉายหน้าชั้นเรียน ซึ่งมีแสงสว่างปกติ ภาพและตัวอักษรที่ได้มีขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจน ครูผู้สอนสามารถอธิบายหรือตอบคำถามนักเรียนได้พร้อม ๆ กัน

คำศัพท์หรือประโยคที่ครูจะเขียนลงในแผ่นใส ครูอาจเขียนเตรียมมาก่อนหรือจะเขียนไปขณะสอนก็ได้ แผ่นโป่งใสและเครื่องฉาย ใช้แทนกระดานชอล์กได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนจะเกิดความสนใจ และมีส่วนร่วมในการเขียนด้วย เพราะครูจะหันหน้าเข้าหานักเรียนในขณะที่เขียนแผ่นใส นอกจากนี้ ยังมีวัสดุการสอนอีกหลายชนิดที่ครูสามารถจัดทำหรือจัดหามาใช้ประกอบการสอนได้ โดยเฉพาะสื่อวัสดุที่ใช้ประกอบการเล่นเกมทางภาษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกทักษะ ฟัง พูด อ่าน และเขียน

2. สื่อการสอนภาษาอังกฤษประเภทอุปกรณ์

สื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์ เป็นสื่อที่ใช้ได้นานมีความคงทนถาวรกว่าประเภทวัสดุ สื่อประเภทนี้ส่วนมากต้องใช้กับวัสดุต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว สื่อประเภทนี้มี 2 ชนิด คือ

- 2.1 สื่อการสอนภาษาอังกฤษประเภทอุปกรณ์ที่ไม่ใช้ไฟฟ้า
- 2.2 สื่อการสอนภาษาอังกฤษประเภทอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

2.1 สื่อการสอนภาษาอังกฤษประเภทอุปกรณ์ไม่ใช้ไฟฟ้า

กระดานชอล์ก

กระดานชอล์ก เป็นสื่อการสอน ที่มีอยู่ประจำทุกห้อง เป็นวัสดุที่ใช้รองรับสัญลักษณ์หรือรูปภาพที่ครูเขียนประกอบคำอธิบายให้เข้าใจ

ข้อพิจารณาในการใช้กระดานชอล์ก

1. เขียนตัวอักษรหรือวาดรูปให้ใหญ่พอที่นักเรียนที่นั่งหลังชั้นจะมองเห็นได้
2. รูปที่วาดลงบนกระดานควรเป็นรูปลายเส้นง่าย ๆ
3. เขียนให้เรียบร้อยเริ่มจากขอบซ้าย และแบ่งเป็นส่วน ๆ ตามความเหมาะสม
4. ใช้ชอล์กสีเพื่อเน้นเนื้อหาหรือรูปภาพและเป็นการดึงดูดความสนใจ

กระดานขาวและกระดานแม่เหล็ก (White Board and Magnetic Board) เป็นพื้นสีขาวมัน เขียนด้วยปากกาชนิดพิเศษ ซึ่งมีหลายสี แต่ที่นิยมใช้ทั่ว ๆ ไป คือสีดำ สีแดง สีเขียว และสีน้ำเงิน เราสามารถลบสื่อกออกจากกระดานโดยใช้ กระดาษ หรือแปรง เมื่อลบของปากกาจางแล้ว เราสามารถเติมน้ำหมึกลงไปได้อีก จึงไม่ต้องทิ้งปากกาไปเหมือนปากกาเมจิกโดยทั่วไป บางครั้งผู้ผลิตใช้โลหะที่เป็นแผ่นเหล็กบางๆ บุด้านหลังกระดาน จึงทำให้กระดานขาวเป็นกระดานแม่เหล็กด้วย จึงสามารถใช้ติดรูปภาพหรือแผนภูมิต่างๆ ได้โดยใช้แม่เหล็กชิ้นเล็กๆ เป็นตัวกดทับ ซึ่งสะดวกมากสำหรับการติดและการแกะออก

กระดานแม่เหล็กนี้ ครูอาจทำไว้ใช้เองได้ โดยใช้วัสดุที่มีราคาไม่แพง ซึ่งได้แก่ แผ่นสังกะสี ขนาดประมาณ 60 x 100 เซนติเมตร ด้านหน้าทาสีเขียว แล้วตีกรอบด้วยไม้ ใช้ติดบัตรภาพ บัตรคำหรือแถบประโยค โดยใช้แถบแม่เหล็กวางทับบัตร บัตรคำ หรือแถบประโยค ใช้แทนกระดานขาวชนิดแม่เหล็กได้อย่างดี และมีราคาย่อมเยา ครูอาจซื้อแถบแม่เหล็กได้จากร้านซ่อมตู้เย็น แถบแม่เหล็กนี้จะหักให้มีขนาดสั้นยาวได้ตามความต้องการ

แผ่นป้ายสำลี (Flannel Board) เป็นอุปกรณ์การสอนที่ราคาถูกทำง่าย ใช้งานง่าย วัสดุที่ใช้ทำแผ่นป้ายสำลีอาจใช้ไม้อัดหรือกระดานแข็งก็ได้ ผ้าที่หุ้มแผ่นป้ายจะใช้ผ้าสำลี ผ้าสักหลาด หรือผ้าเนื้อหยาบหรือผ้ามีขนชนิดอื่น ๆ ก็ได้ ขนาดของแผ่นป้ายจะใหญ่หรือเล็กก็แล้วแต่ขนาดของห้อง แผ่นป้ายสำลีเหมาะสำหรับใช้ติดรูปภาพ หรือข้อความที่ครูเตรียมมาและด้านหลังของรูปภาพหรือข้อความจะต้องติดด้วยกระดาษทรายชนิดหยาบ ซึ่งจะช่วยติดภาพและแกะภาพออกได้สะดวก รวดเร็ว

ป้ายนิเทศ (Bulletin Board) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้แสดงเรื่องราวต่าง ๆ อย่างสั้น ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี พื้นป้ายนิเทศอาจทำมาจากไม้อัด หรือไม้ชนอ้อย หรือกระดานแข็งก็ได้

ป้ายนิเทศจะเป็นสิ่งดึงดูดและดึงดูดความสนใจผู้ดูได้ดีต้องจัดให้สวยงามและอยู่ในลักษณะสมดุล วัสดุที่จะนำมาติดป้ายนิเทศได้แก่ รูปภาพ จากหนังสือพิมพ์ หรือวารสารต่าง ๆ ภาพวาด ภาพถ่าย หุ่นจำลอง ของจริง สิ่งประดิษฐ์จากกระดาษ บัตรคำ หรือแถบประโยค เป็นต้น ภาพทั้งหลายที่จะนำมาติดกับป้ายนิเทศควรจะได้นึกกับกระดานแข็งให้เรียบร้อยเสียก่อนจะทำให้ภาพแข็งไม่งอ การติดภาพอาจให้เข็มหมุด เบ็กหัวกลม เครื่องเย็บกระดาษ หรือเทปกาว ถ้าเป็นวัสดุ

สามมิติ เช่น ของจริง หุ่นจำลอง หรือสิ่งประดิษฐ์ อาจใช้ลวดหรือเชือกมัดแล้วร้อยสอดเข้าไปในรูไปผูกทางด้านหลัง

2.2 ลักษณะสื่อการสอนภาษาอังกฤษประเภทอุปกรณ์ที่ต้องใช้เครื่องไฟฟ้า

อุปกรณ์เครื่องฉาย ต้องใช้กับวัสดุการสอนของแต่ละประเภท เช่น เครื่องฉาย สไลด์ใช้กับแผ่นสไลด์ เครื่องฉายข้ามศีรษะใช้กับแผ่น โปร่งใส เครื่องฉายภาพยนตร์ใช้กับฟิล์มภาพยนตร์ ขนาด 16 มม. และ 8 มม.

อุปกรณ์เครื่องฉายเหล่านี้มีบทบาทในการสอนภาษาอังกฤษมานานแล้ว ครูผู้สอนอาจใช้ภาพยนตร์หรือสไลด์เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างความสนใจให้เด็กเกิดความอยากเรียน โดยฉายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนชาติยุโรปหรืออเมริกา ธรรมชาติ หรือสถานที่ต่าง ๆ ให้เด็กได้ฟังเสียงเจ้าของภาษา หรืออาจใช้ประกอบในบทเรียน โดยผูกเรื่องให้มีตัวละครสนทนากันโดยใช้ประโยคที่ไม่ยากนัก

เครื่องบันทึกภาพทัศน์ (Videotape Recorder or VTR) โดยทั่วไปเรียกเครื่อง วิดีโอเป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกภาพและเสียงไว้ในเส้นเทปในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าและสามารถลบ แล้วบันทึกใหม่หรือบันทึกซ้ำได้เช่นเดียวกับแถบบันทึกเสียง ขนาดของแถบภาพทัศน์ที่นิยมใช้ใน โรงเรียนคือ เส้นเทปขนาด 1/2 นิ้ว แบบตลับใช้สะดวกกว่าแบบรีลเปิด เพราะใช้สะดวกกว่า เพียงแต่สอดตลับเข้าเครื่องก็มีภาพปรากฏบนจอ

การใช้ภาพทัศน์ในการสอนภาษาอังกฤษมีลักษณะคล้ายกับการใช้ภาพยนตร์ คือ ใช้ในการฝึกทักษะการฟังบทสนทนาของตัวละคร แล้วให้ผู้เรียนฝึกพูดตาม หรือให้ดูเรื่องราวแล้วตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ

การใช้ภาพทัศน์สะดวกกว่าการฉายภาพยนตร์ ฉะนั้นครูผู้สอนในปัจจุบันนิยมใช้ภาพทัศน์กันมาก รายการภาพยนตร์ที่ใช้สอนภาษาอังกฤษก็นำมาบันทึกเป็นภาพทัศน์ด้วย

เครื่องรับวิทยุกระจายเสียง โรงเรียนประถมศึกษาได้นำเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงมาใช้เป็นเครื่องมือในการสอน โดยรับรายการสอนภาษาอังกฤษจากบทเรียนวิทยุโรงเรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ผลิต และส่งกระจายเสียงทั่วประเทศ โรงเรียนที่จะสอนภาษาอังกฤษ

ด้วยวิทยุโรงเรียน จะต้องจัดตารางสอนให้ตรงกับตารางออกอากาศ จึงจะเรียนบทเรียนในวิทยุโรงเรียนได้ต่อเนื่อง แต่ถ้าครูไม่สามารถจัดตารางสอนได้ตรงกับตารางออกอากาศ ครูก็อาจบันทึกเทปไว้แล้วเอามาเปิดในช่วงโมงสอนได้ เรื่องวิทยุโรงเรียนนี้จะได้กล่าวต่อไปในตอนที่ 14.4 เรื่องสื่อเสริมความรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครู

เครื่องบันทึกเสียง เป็นสื่อการเรียนที่ช่วยนักเรียนในการฝึกทักษะฟังและพูดได้เป็นอย่างมาก โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ จะมีเครื่องบันทึกเสียงขนาดกระเป๋าคือ วิทยุให้นักเรียนได้เปิดฟังเสียงของเจ้าของภาษา หรือฟังเสียงภาษาอังกฤษ และใช้บันทึกเสียงของนักเรียน ในการออกเสียงตามอย่างเสียงของเจ้าของภาษา และช่วยประเมินการออกเสียงของนักเรียน

นอกจากนี้ เครื่องบันทึกเสียงยังใช้เป็นสื่อสำหรับให้นักเรียนเรียนด้วยตัวเอง คือ วิทยุใช้กับตำราเรียนหรือคู่มือที่เป็นชุดกัน โดยฝึกให้ฟังคำสั่งและอธิบายหรือคำบรรยายต่าง ๆ

การใช้เครื่องบันทึกเสียงอาจใช้ในห้องเรียนปกติหรือใช้ในห้องปฏิบัติการภาษาก็ได้

เครื่องเล่นแผ่นเสียง ประโยชน์ของเครื่องเล่นแผ่นเสียงคล้ายกับเครื่องบันทึกเสียง คือช่วยครูและนักเรียนในการออกเสียง และหัดฟังเสียงภาษาอังกฤษได้ชัดเจนและถูกต้อง ปัจจุบันโรงเรียนต่าง ๆ ไม่นิยมใช้แผ่นเสียงเป็นสื่อการสอนเพราะหายากและมีราคาแพง นอกจากนี้ เนื้อหาในแผ่นเสียงอาจไม่ตรงกับบทเรียน ส่วนแถบบันทึกเสียงนั้นอาจปรับให้เข้ากับบทเรียนได้

3. สื่อการสอนภาษาอังกฤษประเภทวิธีการ

สื่อการสอนภาษาอังกฤษประเภทวิธีการ หมายถึงการจัดกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผู้เรียนกระทำ เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาและฝึกทักษะ การฟัง พูด อ่านและเขียนภาษาอังกฤษ ให้แก่ผู้เรียน หรือผู้กระทำกิจกรรมนั้นๆ กิจกรรมต่างๆ นั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียน และเกิดความสนุกสนานในการเรียนแต่ละครั้ง ซึ่งมีด้วยกันหลายรูปแบบ เช่น

การใช้เกมทางภาษา

การใช้เกมทางภาษาจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการใช้คำศัพท์ หรือฝึกพูด ทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกสนาน เป็นการผ่อนคลายอารมณ์เป็นอย่างดี นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถนำเกมทางภาษาที่ไปเล่นนอกเวลาเรียนได้ด้วย

ลักษณะของเกมทางภาษาที่ดี

1. จะต้องมียุจุดมุ่งหมายทางด้านภาษาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การออกเสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์ การสะกดคำ และตัวเลข เป็นต้น
2. มีการตระเตรียมล่วงหน้าครูจะได้ไม่เสียเวลา
3. สามารถนำไปเล่นได้สะดวก และช่วยให้เด็กเรียนรู้จักใช้สติปัญญา
4. ต้องเป็นเกมส์ ๆ ที่สามารถจะนำไปแทรกในบทเรียนได้
5. ทำให้เด็กเรียนสนุก แต่ครูยังควบคุมชั้นได้

การเลือกเกมไปใช้ในการสอน เพื่อให้ประสบความสำเร็จมากที่สุด ควรพิจารณา

1. ก่อนจะเล่นเกม ควรถามความสนใจของเด็กเรียนเสียก่อนว่าอยากเล่นเกมลักษณะนี้หรือไม่
2. เลือกเกมที่เด็กเรียนส่วนใหญ่สามารถเข้ามาร่วมเล่นได้
3. เกมควรมีความเหมาะสมกับความสามารถของเด็กเรียน
4. ครูควรบอกวิธีการเล่นให้เด็กเรียนเข้าใจเสียก่อน
5. ครูต้องควบคุมให้เด็กเรียนเล่นตามกติกาของเกมนั้น ๆ
6. ครูต้องควบคุมชั้นเรียนให้ได้
7. ในการแบ่งกลุ่มครูควรคละ เด็กให้มีความสามารถเท่าเทียมกันในแต่ละกลุ่ม
8. ควรหยุดเล่นเมื่อถึงเวลา เกมที่ใช้เวลานานจะทำให้เบื่อ

การใช้เพลงประกอบการสอน

การร้องเพลงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กชอบ และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน การสอนร้องเพลงภาษาอังกฤษช่วยให้เด็กได้รู้จักการออกเสียง สระ พยัญชนะ การเน้นเสียง คำศัพท์ และโครงสร้างของประโยค นอกจากเพลงในหนังสือคู่มือครู English Is Fun แล้ว ครูอาจนำเพลงจากภาพยนตร์ เพลงที่กำลังเป็นที่นิยมหรือครูแต่งขึ้นเองก็ได้ ในการสอนเพลงควรให้เด็กเรียนทำท่าทางประกอบไปด้วย

ประโยชน์ของการใช้เพลงเป็นสื่อการสอน

1. เพื่อให้เด็กเรียนสนุกสนานและเกิดความสนใจในบทเรียน
2. เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีและเป็นกันเองในห้องเรียน
3. เป็นการลดความเครียดให้แก่ครูและนักเรียน
4. ช่วยให้ครูและนักเรียนมีจิตใจอ่อนโยน และมีสุนทรียภาพมากขึ้น
5. ช่วยให้เด็กมีระเบียบวินัย เช่นต้องร้องให้พร้อมเพรียงกัน หรือต้องปฏิบัติตามผู้นำ
6. เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน สรุบบทเรียน หรือบททบทวนบทเรียนที่เรียนไปแล้ว
7. เป็นการฝึกการฟังให้เข้าใจในข้อความของเพลง
8. เป็นการฝึกการออกเสียง
9. เพลงจะมีคำที่เป็น slang เป็น idioms ที่ใช้ในชีวิตประจำวันให้เข้าใจวัฒนธรรม

ของเจ้าของภาษาได้ดียิ่งขึ้น

10. ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่ร้องเพลงภาษาต่างประเทศได้ แม้จะเรียนไม่นาน และทำให้เห็นประโยชน์ของภาษา
11. เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ

การใช้สถานการณ์จำลอง

การฝึกทักษะฟังและพูดภาษาอังกฤษ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เพราะชีวิตประจำวันใช้แต่ภาษาไทย ดังนั้น ครูควรให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการฟังและพูด หรือแสดงบทบาทสมมติ เพื่อเป็นการทบทวนบทเรียน โดยจัดสถานการณ์จำลองขึ้น เช่น ในบทของการซื้อขายสิ่งของ การแนะนำเพื่อนใหม่ การขอยืมสิ่งของ การทำอาหาร เป็นต้น จะทำให้เด็กเกิดความกล้าและเคยชินต่อการพูดภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น

การเล่านิทานหรือเล่าเรื่อง

กิจกรรมการเล่านิทานจะเป็นที่สนใจของเด็กทุกวัย การเล่าเป็นภาษาอังกฤษอาจทำให้เด็กไม่เข้าใจ ครูควรมีภาพประกอบ หรือใช้หุ่นเชิดประกอบขณะเล่าก็ได้ ครูอาจเล่านิทานสั้น ๆ

ให้เด็กฟังวันละเล็กน้อย แนะนำให้เด็กไปอ่านเอง ถ้าไม่เข้าใจก็อาจให้หัดเปิดพจนานุกรม เมื่อครูเล่านิทานให้นักเรียนฟังจบแล้ว แต่ละครั้ง อาจให้นักเรียนตอบคำถามจากเรื่องที่เล่า หรือ หัดให้แต่งเรื่องต่อเองบ้างก็ได้

การฝึกภาษาในห้องปฏิบัติการภาษา

การฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษ นอกจากจะฝึกกับครูผู้สอนแล้วอาจฝึกได้จากห้องปฏิบัติการทางภาษา ซึ่งใช้เครื่องบันทึกเสียงและหูฟังเป็นอุปกรณ์สำคัญ ห้องปฏิบัติการทางภาษา อาจจัดแยกไว้เป็นห้องเฉพาะ หรือจัดไว้มุมหนึ่งของห้องสมุดก็ได้ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ที่ไม่มีงบประมาณเพียงพอ ก็อาจจัดทำอย่างง่าย ๆ และประหยัด โดยการจัดชุดหูฟัง ซึ่งใช้โต๊ะ เก้าอี้ของนักเรียนตามปกติ เครื่องบันทึกเสียงจะวางไว้ที่โต๊ะครู และต่อสายส่งไปที่หูฟังนักเรียน เวล่านักเรียนจะฟังก็เพียงแต่เสียบหูฟังก็ฟังได้ และถ้าจะฝึกพูดตามเสียงในแถบบันทึกเสียงนักเรียน ก็ฝึกได้เช่นกัน

การจัดประสบการณ์ตรง

การจัดประสบการณ์ตรง เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษ ในลักษณะเดียวกับที่เจ้าของภาษาหรือผู้ใช้ภาษาอังกฤษได้ประสบ ซึ่งครู อาจจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ให้สนทนากับชาวต่างประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง
2. ให้ชมภาพยนตร์และภาพทัศน์ (การ์ตูน) เสียงในฟิล์ม
3. ฝึกสนทนากับครูและเพื่อน โดยใช้ภาษาอังกฤษ

ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้การสอนภาษาอังกฤษ ประสบความสำเร็จก็คือ "ครูผู้สอน" ซึ่ง วิไลพร ธารสุวรรณ (2531, หน้า 2-6) ได้รวบรวมงานค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะ หรือคุณสมบัติของครูสอนภาษาอังกฤษที่ดี สรุปได้ดังนี้

ครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่ดีควรมีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีสอนได้อย่างเหมาะสม ผลัดและใช้อุปกรณ์การสอน ประกอบบทเรียน และมีความสามารถในการสร้างกิจกรรม

การเรียนรู้ การสอนที่น่าสนใจ นอกเหนือจากการมีความรู้ทางด้านวิชาการ วิชาครู การวัดผล ประเมินผลและจิตวิทยาการศึกษา

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนการสอนมีประโยชน์ต่อการเรียนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะสื่อการเรียนการสอนจะช่วยแบ่งเบาภาระของครู และเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจและจดจำบทเรียนมากยิ่งขึ้น สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีให้เลือกใช้อยู่หลายประเภทมีทั้งที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ ซึ่งแต่ละประเภทก็มีลักษณะและคุณสมบัติที่แตกต่างกันไป ครูควรเลือกใช้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาในบทเรียน ตลอดจนพิจารณาถึง วัย สติปัญญา และความสนใจของนักเรียนด้วย เพราะการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมจะทำให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษประสบความสำเร็จมากที่สุด

3. การสอนทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

ความหมายของทักษะการฟังและทักษะการพูด

ศิธร แสงธนู และ คิต พงศัต (2521, หน้า 2-4) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับทักษะการฟังและการพูดไว้ดังนี้

ทักษะการฟัง หมายถึง การที่ผู้ฟังสามารถแยกความแตกต่างของหน่วยเสียง คำ หรือ โครงสร้างต่างๆ ที่ได้ยินแล้ว พอจะเข้าใจความหมายว่าผู้พูด กล่าวถึงอะไร และถ้าหากสามารถตอบ ได้ถูกต้องก็แสดงว่าคนนั้นมีทักษะในการฟัง

ทักษะในการพูด หมายถึง การที่ผู้พูดสามารถพูดสื่อความหมายกับเจ้าของภาษาได้ ตามต้องการด้วยความคล่องแคล่วพอสมควร การที่จะมีทักษะดังกล่าวได้ก็จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝน ที่เริ่มจากการฟัง การเลียนแบบการออกเสียง นอกจากนี้ยังต้องสามารถเรียงคำให้ถูกต้องและเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาด้วย

ดังนั้น การที่จะสอนให้นักเรียนคิดทักษะในการฟังและพูด ก็หมายถึง การสอนให้นักเรียนสามารถฟังแล้วเข้าใจความหมายของผู้พูด และสามารถพูด ได้ตอบด้วยความคล่องแคล่วถูกต้องตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

การสอนฟัง (Listening)

ทักษะการฟัง เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ทักษะขั้นต่อ ๆ ไป คือ การพูด การอ่าน และเขียน จากการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกการฟังอย่างเข้มข้นมาก่อนในระยะเริ่มเรียน และการพูดซ้ำตาม จะมีแนวโน้มที่จะสามารถในการออกเสียงได้ดีกว่า และสามารถตอบสนองต่อเสียงภาษาใหม่เร็วกว่าด้วย (บารุง โตรัตน์, 2524, หน้า 16)

สุไร พงษ์ทองเจริญ (2524, หน้า 70) ได้อธิบายถึงการสอน ฟัง ภาษาอังกฤษสำหรับผู้เริ่มเรียนไว้ดังนี้

1. การฝึกฟังและการออกเสียง

หมายถึงการฝึกให้นักเรียนฟังเสียงและสำเนียงที่ถูกต้องของคำหรือกลุ่มคำ รวมทั้งประโยค จุดประสงค์ในการฝึกให้ฟังก็เพื่อให้จำเป็นแบบในการที่จะพูดต่อไป เมื่อมีวัตถุประสงค์ดังกล่าว ความสามารถในการฟังแบบนี้ต้องอาศัยการทดสอบ ด้วยคือฟังแล้ว ให้นักเรียนพูดออกมา จึงจะจับได้ว่าฟังผิดหรือถูก ดังนั้นการสอนจึงแยกออกเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นของการออกเสียง เนื้อหาย่อย ของการสอนแบ่งออกได้เป็น 2 ตอน คือ

- ก. การสอนเสียงสระและพยัญชนะที่เป็นปัญหา
- ข. การสอนเสียงหนักเบา สำเนียงสูงต่ำ จังหวะและการเว้นวรรคตอน

ข้อคิดในการสอนการฟังและการออกเสียง

1. ทุกครั้งที่ครูออกเสียงพูด จะเป็นแบบอย่างในการออกเสียงทั้งสิ้น
2. การแก้ไขการออกเสียงเท่านั้น
3. ความสามารถในการรับเสียงใหม่ หรือในการที่จะแก้ไขเสียงที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนแต่ละคนนั้นไม่เท่ากัน การฟังมากและบ่อยครั้งจะช่วยให้นักเรียนออกเสียงดีขึ้น
4. ระยะเวลาในการฝึกนั้นมิใช่เครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถของนักเรียน เพราะบางคน ทำได้เร็ว บางคนทำได้ช้า
5. การ เปรียบเทียบความคล้ายคลึงหรือแตกต่างของเสียงภาษาอังกฤษ และภาษาไทย อาจช่วยให้นักเรียนออกเสียงใหม่ได้ง่ายขึ้น

6. ครูที่มีความรู้ทางด้านสัทศาสตร์จะช่วยเหลือนักเรียนได้ง่ายขึ้น แต่ครูจะต้องใช้คำอธิบายอย่างง่ายและ สั้น ทั้งจะต้องคอยบอกเตือนนักเรียนอยู่เสมอว่าตัวสะกดในภาษาอังกฤษหาได้บ่งถึงวิธีออกเสียงของคำนั้น ๆ อย่างแน่นอนไม่

2. การฟังเพื่อความเข้าใจ

หมายถึง การฝึกให้ผู้เรียนฟังบทเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ เสียง คำศัพท์ และ โครงสร้างที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ หรือที่เคยเรียนมาแล้ว วัตถุประสงค์ของการสอนส่วนนี้เป็นไปเพื่อให้เด็กเรียนฟังและทำความเข้าใจภาษาอังกฤษอย่างแท้จริง การที่นักเรียนฟังเสียงที่ถูกต้องจะทำให้เลียนแบบอย่างถูกต้องได้ด้วย การฝึกให้นักเรียนฟังภาษาอังกฤษนี้ควรจะเริ่มตั้งแต่ฟังคำสั่งง่าย ๆ สั้น ๆ หรือประโยคสั้น ๆ ดังตัวอย่างสำนวนที่ควรใช้ในห้องเรียนดังต่อไปนี้

ก. ประโยคสำหรับความหมายทั่วไป เช่น

Please keep quiet.

Please pay attention.

Don't speak too loudly.

Sorry, I can't hear you.

ข. ประโยคที่ใช้ในการสอนการออกเสียงและคำศัพท์ เช่น

Listen to me Don't repeat.

Listen carefully.

Repeat after me, please.

Say it one by one.

Let's say this together.

Spell the word"

ค. ประโยคที่ใช้ในการสอนไวยากรณ์ เช่น

I have something to tell you today.

Look at these sentences.

Can you see the difference?

ง. ประโยคที่ใช้ในการสอนอ่าน เช่น

Read this passage carefully.

Try to understand what the passage is all about.

Read the passage and then answer the questions.

Read the whole story once more.

Who can tell me what the story is all about.?

จ. ประโยคที่ใช้ในการให้กำลังใจ เช่น

Let's try. I know it is not easy.

Don't worry.

Don't be a fraid.

Good. You can do it very well.

Good. Very good. Excellent. Wonderful.

All right.

I think so.

Not bad.

Yes, that's it.

I like the way you answer. I like your idea.

การสอนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการฟัง ครูอาจจะสอนพร้อมกับการฝึกพูดหรือฝึกอ่านได้ ซึ่งอาจจะทำเป็นรูปของประโยคหรือเป็นเรื่องสั้น ๆ ครูจะพูดประโยคหรือเรื่องนั้นด้วยอัตราเร็วปกติ หรืออืดลงเพื่อบันทึกว่าผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ตนได้ยินนั้นถูกต้องหรือไม่

วิไลพร ธนสุวรรณ (2530, หน้า 10) ได้เสนอกิจกรรมการฝึกทักษะ การฟัง พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การฝึกรับรู้เรื่องเสียงในคำและการลงเสียงเน้นหนัก
2. การฝึกฟังการใช้คำ
3. การฝึกฟังการใช้ประโยค

4. การฝึกฟังข้อความสั้น ๆ

5. การฝึกข้อความทั่วไป

เช่นเดียวกับ ดวงเดือน แสงชัย (2533, หน้า 12) ได้แยกวิธีการสอนฟังออกเป็น

2 ระดับ คือ

1. ระดับการฟังเสียง เช่น ให้นักเรียนรู้จักว่าตัว c ออกเสียงเป็น เกอะ g เป็น เกอะ และ h เป็น เฮอะ เป็นต้น ซึ่งในขั้นแรกควรฝึกเสียงที่ง่าย ไม่มีปัญหาก่อนแล้วจึงฝึกเสียงที่เป็นปัญหาและยากขึ้น

2. ระดับการฟังประโยค และเรื่องราวเพื่อความเข้าใจ ครูอาจเริ่มเตรียมประโยคที่มีข้อความคล้ายคลึงกันไว้แล้วครูเลือกอ่าน 1 ประโยค แล้วให้นักเรียนเลือกว่าเป็นประโยคต่อไป ก็ให้ฟังเรื่องราวสั้น ๆ ให้เข้าใจ ซึ่งอาจมีรูปภาพประกอบด้วย

ดังนั้นการฝึกทักษะการฟัง จึงประกอบไปด้วยการฟัง เสียงพยางค์ คำศัพท์ ประโยค การสนทนา และฟังเรื่องราวได้เข้าใจเป็นขั้นสุดท้าย

ส่วนสุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532, หน้า 56) ได้เสนอวิธีการและจัดกิจกรรมการสอนทักษะ ดังนี้

1. การฟังคำเดี่ยว พยางค์ และประโยค
2. การฟังโดยพยายามเชื่อมโยงคำต่าง ๆ
3. การฟังเนื้อเรื่องสั้น ๆ
4. การฟังบทสนทนาหรือข้อความต่าง ๆ

ส่วนขั้นตอนในการสอนฟังนั้น สำอางค์ หิรัญบุรณะ (Samang Hiranburana, 1985, p. 48) ได้แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียม (Pre-listening) เตรียมผู้เรียนให้เข้าใจในส่วนที่จะเรียนหรือฟังในเนื้อหา นั้น ๆ
2. ขั้นสอน (Presentation) ให้ผู้เรียนฟังบทสนทนาโดยไม่ต้องเปิดหนังสือ ถ้าหากเนื้อหายาวมากเกินไป ก็ควรให้ฟังหลาย ๆ ครั้ง ให้ฟังประเด็นที่สำคัญโดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจทุกคำพูด

3. การฝึกปากเปล่า หรือการฟังเพิ่มเติม (Oral practice or further listening) ให้นำเนื้อหาที่ฟังมาฝึกพูด โดยฝึกเป็นคู่ ๆ หรือเป็นกลุ่ม เสร็จแล้วอาจให้ผู้เรียนฟังซ้ำอีกครั้งก็ได้ จะช่วยให้เห็นภาพประเด็นสำคัญของเนื้อหา

4. ความหลากหลายของกิจกรรมที่สัมพันธ์กับการฟัง (The variety of listening-related tasks) กิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียนจะมีลักษณะการซักถามถึงเรื่องที่ได้ฟังมาแล้ว การขยายความหรือแปลความหมาย หรืออื่น ๆ

5. การบูรณาการทักษะการฟังกับทักษะอื่น (Integrating listening with other skills) ทักษะการฟัง ไม่จำเป็นต้องสอนแยกจากทักษะอื่น ๆ ทักษะการฟังอาจเป็นส่วนหนึ่งของการพูด หรือเป็นพื้นฐานของทักษะการอ่านหรือการเขียน

6. การสรุป (Conclusion)

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532, หน้า 57) ก็ได้เสนอขั้นตอนในการสอนทักษะการฟัง-พูดออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. ตั้งจุดประสงค์
 - 1.1 จุดประสงค์ปลายทาง
 - 1.2 จุดประสงค์นำทาง
2. การดำเนินการสอน
3. การฝึกฟัง-พูด
4. การถ่ายโอน

กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการฟัง

นอกจากให้หลักในการสอนฟังแล้ว สุไร พงษ์ทองเจริญ (2526, หน้า 88) ยังได้กล่าวถึงกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการฟังไว้ด้วย คือ

1. ครูพยายามใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่นักเรียนจะฟังได้เข้าใจ เช่นในการอธิบาย การเล่าเรื่อง หรือการออกเสียงให้นักเรียนฟัง
2. ให้นักเรียนฟังเพื่อน ๆ พูดตอบครู หรือให้นักเรียนตั้งคำถามและโต้ตอบซึ่งกันและกัน

3. ให้ฟังบทสนทนาหรือบทละครสั้นๆ
4. ให้ฟังแบบฝึกหัด แยกคำที่มีเสียงคล้ายๆ กัน
5. ให้นักเรียนได้ฟังแผ่นเสียงหรือเทปอัดเสียงที่เป็นของเจ้าของภาษา เพื่อจะได้เกิด

ความคุ้นเคยกับเสียงเจ้าของภาษา

6. ให้นักเรียนได้ฟังเรื่องที่เหมาะสมกับระดับของนักเรียนจากบทเรียนบ้าง หรืออาจจะให้ฟังเพลง บทละคร และบทประพันธ์อื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนจับความ
7. ให้ทำตามทางตามคำสั่งโดยครูเป็นผู้พูดหรือฟังจากเทป
8. ให้ดูภาพยนตร์สำหรับสอนภาษาอังกฤษที่มีเสียงในฟิล์ม
9. ให้ดูการ์ตูนจากโทรทัศน์ที่มีเสียงภาษาอังกฤษในฟิล์ม
10. ให้เล่นเกมทางภาษา

แมรี ฟินอคชีวาโร (Mary Finocchiaro, 1964, p. 88) ก็ได้เสนอกิจกรรมการฝึกทักษะการฟังพอสรุปได้ดังนี้

1. ฟังประโยคหรือถ้อยคำที่ครูสั่ง อ่าน หรือสนทนาซักถาม
2. ฟังเสียงของคำ หรือเสียงสูงต่ำในประโยคเพื่อเปรียบเทียบ
3. จัดให้มีแขกรับเชิญในห้องเรียน
4. ฟังเพื่อนร่วมชั้น สนทนาซักถามหรือฝึกแต่งประโยคด้วยปากเปล่า
5. ฟังบทสนทนา บทละคร หรือบทเพลง
6. ฟังรายการต่างๆ จากโทรทัศน์ วิทยุ
7. ทำการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ
8. เข้าร่วมสนทนากับผู้อื่น

จากที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับการสอนฟังทั้งหมดพอสรุปได้เป็น 3 หัวข้อใหญ่ ดังนี้

1. หลักในการสอนฟัง
2. ขั้นตอนในการสอนฟัง
3. กิจกรรมที่ส่งเสริมในการสอนฟัง

1. หลักในการสอนฟัง แบ่งออกเป็น 2 วิธีการ คือ

1.1 สอนฟังเพื่อฝึกฟังเสียง หมายถึงการสอนให้นักเรียนฟังเสียง พยัญชนะ สระ ที่ถูกต้อง เสียง พยัญชนะที่มีปัญหา ตลอดจนการฝึกฟังเสียงหนักเบา สูงต่ำ จังหวะการเว้นวรรคตอน ของคำและประโยคด้วย

1.2 สอนฟังเพื่อฝึกความเข้าใจ คือการฝึกให้นักเรียนฟังข้อความและสามารถจับใจความสำคัญได้ ซึ่งอาจจะเริ่มตั้งแต่การฟังคำสั่งง่ายๆ สั้นๆ ประโยคสนทนาสั้นๆ หรือเรื่องราวที่ง่ายและสั้น

2. ขั้นตอนในการสอนฟัง

2.1 ขั้นเตรียม หมายถึง การที่ครูผู้สอนต้องตั้งวัตถุประสงค์ของการสอนไว้อย่างละเอียด พร้อมกับทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงสิ่งที่จะเรียน

2.2 ขั้นสอนและฝึกปฏิบัติ หมายถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฟังภาษาอังกฤษให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจจะเป็นการฟังเสียงจากครู เพื่อนหรือเทปก็ได้ หลังจากนั้นก็จะมีการฝึกปฏิบัติฟัง โดยฝึกเองจากเทป หรือฝึกกับเพื่อนเป็นคู่หรือกลุ่ม

2.3 ขั้นสรุปและนำไปปรับปรุงใช้ หมายถึงการสรุปบทเรียนที่ได้เรียนมา และจัดโอกาสให้นักเรียนได้นำบทเรียนนั้นมาฝึกแปลเป็นบทสนทนาใหม่

3. กิจกรรมที่ส่งเสริมในการสอนฟัง การใช้กิจกรรมนานาชนิดเพื่อเร้าใจนักเรียนให้เกิดความสนุกสนานในการฝึกภาษา โดยไม่รู้ตัว จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีความคล่องแคล่วแม่นยำมากขึ้น ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่

3.1 ครูควรใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่นักเรียนจะฟังได้เข้าใจ

3.2 ควรให้นักเรียนฟังบทสนทนา บทละคร บทเพลง หรือบทประพันธ์ต่าง ๆ

3.3 ควรให้นักเรียนฟังรายการต่าง ๆ จากเทป หรือวิทยุ

3.4 ควรให้นักเรียนได้ดูรายการต่าง ๆ จากโทรทัศน์หรือภาพยนตร์โดยเฉพาะรายการที่เป็นการ์ตูนสอนภาษาอังกฤษ

3.5 จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม หรือบทบาทสมมติ

3.6 ฝึกให้นักเรียนได้ร่วมสนทนากับผู้อื่น เช่นจัดรายการสัมภาษณ์บุคคล เป็นต้น

การสอนพูด (Speaking)

ทักษะการพูด เป็นทักษะการแสดงออกเสียง คำ วลี หรือประโยค ซึ่งแสดงออกด้วยการเล่า อธิบาย สนทนา ได้ตอบกับบุคคลต่าง ๆ หรือแสดงความรู้สึกนึกคิดของตน โดยใช้ภาษาที่ถูกต้อง (วิลาวรรณ วงศ์ลังกา, 2530, หน้า 15) ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การสอนพูด จะแทรกอยู่ในการสอน คำศัพท์ ไวยากรณ์ อ่านและเขียน ครูควรมีแบบฝึกหัด ที่เหมาะสมมาให้นักเรียนทำ เพื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนพูดและเกิดความมั่นใจในการแสดงออก

วิไลพร ธนสุวรรณ (2530, หน้า 24) ได้ให้หลักทั่วไปของการสอนพูดดังนี้

1. ควรเริ่มจากการฝึกบทสนทนาสั้นๆ และประโยคแบบต่างๆ
2. หลังจากสอนบทสนทนา ครูควรโยงเรื่องในบทสนทนาให้สัมพันธ์กับสถานการณ์จริง เช่น บทสนทนาเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ ให้ถามนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพของผู้ปกครอง
3. กระตุ้นให้นักเรียนฝึกพูดและใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ สร้างความรู้สึกที่ดีแก่ผู้เรียน โดยการให้กำลังใจ ไม่ให้เขากลัวว่าจะพูดผิดหรืออายที่จะพูด
4. แก่ข้อผิดพลาดในการออกเสียงหรือพูดผิดหลักไวยากรณ์ เฉพาะในระหว่างฝึกเท่านั้น เมื่อถึงขั้นการพูดโดยเสรีแล้ว ควรจะดูให้สามารถสื่อสารได้เข้าใจเท่านั้น
5. เลือกใช้เอกสารหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน

จุดประสงค์ปลายทางของการสอนพูด คือให้นักเรียนสามารถพูดได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่วเช่นเดียวกับเจ้าของภาษา ดังนั้นการฝึกทักษะการพูดจะเริ่มด้วย

1. การฝึกรูปประโยค
2. การฝึกถามตอบ
3. การฝึกพูดด้วยบทสนทนา
4. การฝึกพูดเชิงควบคุม ซึ่งได้แก่การแสดงบทบาทสมมติ และการแสดงละครสั้น ๆ
5. การฝึกพูดเพื่อการสื่อสาร
6. การฝึกพูดแบบอิสระ

ก่อนการฝึกใดๆ นักเรียนควรผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ศัพท์และหลักไวยากรณ์มาแล้ว สำหรับการสอนผู้ให้และผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษนั้น สุไร พงษ์ทองเจริญ (2524, หน้า 89) ได้แบ่งเป็น 2 ระดับดังนี้

1. ระดับเตรียมตัว ขั้นนี้เป็นการสอนให้ผู้เรียนแบบตัวอย่าง และท่องจำประโยคพื้นฐานต่าง ๆ

2. ระดับแสดงออก เมื่อนักเรียนจำคำและประโยคได้พอสมควรแล้วจะสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองออกไปให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

การสอนแบบนี้นักเรียนจะจัดบทเรียนเป็นบทสนทนาหรือเล่าเรื่อง การสอนอาจแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามระดับจากง่ายไปหายาก เช่น

ก. ฝึกให้ตั้งคำถามและตอบคำถาม (Oral question and answer) ประเภทของคำถามในระยะต้น ได้แก่

1. การขอร้องเรื่องส่วนตัว (Personal Request)
2. คำถามเพื่อซักซ้อมความเข้าใจ (Comprehension Questions)
3. คำถามเกี่ยวกับไวยากรณ์ (Grammar Questions)

ข. ฝึกบทสนทนา (Speaking for Communication)

การฝึกสนทนาเป็นที่ยอมรับมาก ถ้าหากเป็นประโยคที่สั้น ๆ จะทำให้จำได้ง่ายและรวดเร็ว สามารถนำไปใช้ได้ทันที

ค. ฝึกให้เล่าเรื่อง (Oral Comprehension and Oral Expression)

การสอนแบบนี้ มักจะใช้การสอนแบบสถานการณ์ (Situation Technique) ซึ่งต้องอาศัยอุปกรณ์ เช่น รูปภาพหรือการ์ตูนเป็นเครื่องช่วยดำเนินการเล่า ในการเล่าอาจให้นักเรียนผลิตกันเล่าคนละประโยค

กิจกรรมที่จะช่วยนักเรียนในการพูดอังกฤษ

1. ออกคำสั่งให้เพื่อนทำตาม
2. ตั้งคำถามจากเนื้อเรื่องที่ตนอ่านหรือฟัง ให้ครูหรือเพื่อนตอบ

3. แต่งประโยคจากคำศัพท์ใหม่ หรือถอดความประโยคที่ตนอ่านหรือได้ยิน
4. ดูภาพแล้วเล่าเรื่องให้เพื่อนฟังว่าตนเห็นอะไรในภาพนั้นบ้าง
5. อ่านรายงาน
6. เขียนบทสนทนา แล้วมาแสดงให้เพื่อนดู

ในการสอนทักษะฟัง-พูด นั้น บำรุง โตรัตน์ (2524, หน้า 53) ได้มองเห็นความสำคัญตั้งแต่ปัญหาทั่วไปในการออกเสียง เสียงที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนไทย เสียงควบกล้ำ (Cluster) การฝึกเสียงที่มีปัญหา การสอนออกเสียงเน้นหนักในคำ (Stress) การสอนเสียงขึ้นลงในประโยค (Intonation) การสอนบทสนทนา (Dialogue) และได้ให้หลักในการสอนพูดเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. การพูดเลียนแบบง่าย ๆ ในการนี้ครูจะต้องเป็นแบบ (Model) ที่ดีในการออกเสียงภาษาอังกฤษ ถ้าไม่สามารถออกเสียงได้ดีหรือถูกต้อง อาจใช้เทปบันทึกเสียงช่วยได้

2. การฝึกพูดโดยเน้นเสียงที่เป็นปัญหา ครูอาจสร้างบทสนทนาง่ายๆ ซึ่งในบทสนทนานั้นจะประกอบด้วยเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนไทย โดยเน้นฝึกที่เสียงนั้นเป็นพิเศษ

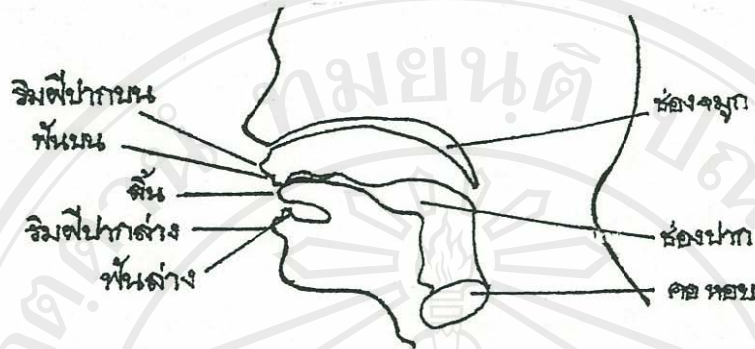
นอกจากนี้ บำรุง โตรัตน์ ยังได้แนะนำเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนไทย ดังนี้ คือ

1. โดยการอธิบาย ครูควรอธิบายให้นักเรียนฟังว่าเสียงเหล่านั้นออกเสียงอย่างไร เช่น เสียง (ฮ) ออกเสียงโดยใช้ลิ้นส่วนหน้ามาอยู่ระหว่างฟันบนและฟันล่างแล้วบังคับให้ลมผ่านออกมาตามช่องฟัน นักเรียนอาจจะเกือบกัดลิ้นของตนเอง ถ้าออกเสียงเหล่านี้ คือ the, they, mother, bathe เป็นต้น

2. โดยการใช้กระจก ครูอาจให้นักเรียนหากระจกเล็ก ๆ มาใช้ส่องดูตำแหน่งของลิ้นตัวเอง หรือลักษณะริมฝีปากในขณะที่ออกเสียง โดยเทียบลักษณะของครูเป็นต้น

3. โดยการวาดรูปหน้าแสดงการออกเสียง (Facial Diagram) ให้นักเรียนดู การวาดรูปจะช่วยให้เด็กเรียนเข้าใจตำแหน่งลิ้น ริมฝีปากและอวัยวะอื่นในการออกเสียง การอธิบายของครู ครูควรใช้ภาษาง่าย ๆ โดยไม่ต้องให้ศัพท์ทางสัทศาสตร์แต่อย่างใด

ตัวอย่างภาพรูปหน้าแสดงการออกเสียง (๑)

ปัจจุบันการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษจะมีการจัดกิจกรรมการสอนอยู่หลายลักษณะ ซึ่ง วิลาวัลย์ วงศ์ลังกา (2530, หน้า 16) ได้กล่าวสรุปไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. การสอนทักษะการพูดตามแนวการสอนแบบฟัง-พูด (The Audio-Lingual Method)
2. การสอนพูดตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

การสอนทักษะการพูดตามแนวการสอนแบบฟัง-พูด (The Audio-Lingual Method)

ในการสอนลักษณะนี้ยึดหลักการที่ว่าควรสอนฟัง-พูด ก่อนสอนอ่านและเขียน เน้นการฝึกปฏิบัติที่เรียกว่า Pattern Practice โดยครูให้ประโยคตัวอย่างแล้วให้นักเรียนเลียนแบบเสียง จากนั้นให้นักเรียนสรุปความหมายของคำศัพท์ หรือหลักไวยากรณ์ แล้วจึงฝึกอ่านออกเสียงประโยคตัวอย่างทั้งชั้น กลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย จนถึงทีละคน ในขั้นสุดท้ายครูจึงให้นักเรียนทดลองพูดหรือเขียนในสิ่งที่ตนได้เรียนมาตามความเข้าใจของตนเอง

การสอนพูดตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

การสอนเพื่อการสื่อสาร (Functional-Notional Syllabus) หรือ เรียกสั้น ๆ ว่า Notional Syllabus เป็นแนวการสอนที่เน้นให้ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันได้ โดยมีหลักการสอนที่จัดตามหน้าที่ของภาษา เช่นการขอโทษ การอธิบาย การเชิญ ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้และเป็นการสอนที่เน้นเอาโครงสร้างไวยากรณ์มาใช้พูดได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ในสังคม ดังนั้น แนวการจัดกิจกรรมจึงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. กิจกรรมการสื่อสารที่เน้นหน้าที่ของภาษา (Functional Communication Activities) กิจกรรมนี้เน้นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายต่างๆ เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิด

ของตนออกมาเป็นคำพูด ตามลักษณะหน้าที่ของภาษาที่มีไว้สื่อสารซึ่งกันและกัน เป็นกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารบางอย่าง ที่ไม่เน้นความถูกต้องเหมาะสมตามสภาพสังคม การจัดกิจกรรมการฝึกพูดแบบนี้อุปกรณ์การสอนเป็นสิ่งจำเป็นมาก

2. กิจกรรมการสื่อสารที่เน้นบทบาททางสังคม (Social Interaction Activities) กิจกรรมนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหน้าที่ของภาษาเหมาะสมตามสถานการณ์และบทบาททางสังคม ครูสามารถนำใช้ห้องเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Context) เพื่อให้นักเรียนใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกัน กิจกรรมที่ดีที่สุดที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนใช้ภาษาสื่อสารได้ถูกต้อง ตามบทบาทต่าง ๆ ที่มีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ วิลาวรรณ วงศ์ลังกา (2530, หน้า 23) ก็ได้เสนอขั้นตอนในการฝึกพูดให้แก่เด็กทั้ง 2 กิจกรรมนั้น โดยอ้างถึง ศรีวิชัย วรณประเสริฐ (2522, หน้า 110-111) สรุปได้ความดังนี้

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียน โดยการชักนำความสนใจของนักเรียนมาสู่สิ่งที่จะสอน สิ่งที่คุณครูซักถาม โดยแก่ บทบาทหรือหน้าที่ และสถานการณ์ที่ใช้ภาษานั้น ๆ บทบาทหรือสถานะของคุณครู สอนมาจากนั้นจึงแจกบทสนทนาให้แก่เด็กเรียน
2. นักเรียนอ่านบทสนทนาตามครูพร้อมกันทั้งชั้นบ้าง เป็นกลุ่มย่อยบ้าง หรือทีละคน
3. ครูซักถามเกี่ยวกับบทสนทนา โดยใช้ทั้งคำถามประเภท Yes-No questions และ Wh-questions
4. ครูและนักเรียนร่วมกันอธิบายลักษณะการใช้ภาษาในบทสนทนา ซึ่งในขั้นนี้ครูอาจยกตัวอย่างประโยคชนิดเดียวกันเพิ่มเติมให้
5. ครูและนักเรียนร่วมกับสรุปกฎเกณฑ์การใช้ภาษาจากตัวอย่าง โดยสรุปในประเด็นของ
 - ลักษณะของภาษาพูด และภาษาเขียนที่ใช้ในการสื่อความหมาย
 - ระยะเวลาที่นำไปใช้
 - หลักไวยากรณ์ที่ใช้
 - ความหมายของข้อความที่ปรากฏในบทสนทนา
6. ฝึกกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะการพูดให้แก่เด็กเรียน เช่น ถามว่าข้อความนั้น ๆ จากบทสนทนาที่อ่าน ควร เป็นการพูดระหว่างใครกับใคร ผู้พูดมีสภาพอารมณ์อย่างไร สถานที่สนทนา คือ ที่ไหน และการถาม-ตอบระหว่างครูกับนักเรียนควรใช้ภาษาอังกฤษ

7. นักเรียนคัดลอกบทสนทนาขึ้น ถ้าหากว่าบทสนทนานั้นไม่มีในหนังสือเรียน

8. ครูให้การบ้านถ้าจำเป็น เช่น อาจให้นักเรียนเปลี่ยนประโยคคำพูดในบทสนทนาเป็น

Reported Speech

9. การประเมินผล โดยครูและนักเรียนจะช่วยกันสรุปว่าในชั่วโมงนั้น ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการเรียนภาษาตามแนว Notional Syllabus นี้ การใช้บทสนทนาเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก และบทสนทนาที่นำมาสอนนั้นควรอยู่บนรากฐานทางภาษาที่ใกล้เคียงกับชนิดต่าง ๆ ของ Linguistic Interaction ที่เกิดขึ้นในการใช้ภาษาในชีวิตจริง ๆ (บำรุงไตรรัตน์, 2524, หน้า 14) โครงสร้างของประโยคในบทสนทนานั้นควรจะเป็นโครงสร้างที่นักเรียนรู้จักดีแล้ว คำศัพท์ไม่ยากเกินไป วันชัย วัฒนชัยวิทย์ (2526, หน้า 41) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทสนทนาที่ดีสรุปได้ดังนี้

1. มีความยาวพอเหมาะ หมายความว่า ควรมีเนื้อหามากพอเป็นบทสนทนาในชีวิตจริงได้ แต่ก็ต้องสั้นพอเหมาะให้นักเรียนท่องจำได้ด้วย
2. แต่ละประโยคของบทสนทนา ควรมีความยาวพอเหมาะที่นักเรียนจะพูดตามได้อย่างสบาย หลังจากฟังแล้ว 2 ครั้ง สำหรับชั้นเริ่มต้น ควรมีความยาวมากที่สุด 5 พยางค์ เท่านั้น
3. ควรเป็นบทสนทนาที่ใช้เรียนรู้ศัพท์หรือ โครงสร้างใหม่บ้าง
4. ควรเป็นบทสนทนาที่มีลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติ ที่เจ้าของภาษาใช้สนทนาจริงๆ
5. มีเนื้อความและวิธีการพูดที่เหมาะสมกับอายุและความสนใจของนักเรียน

ขั้นตอนในการสอนบทสนทนา

1. ครูเลือกบทสนทนาให้เหมาะสมกับนักเรียน
2. ครูศึกษาบทเรียนนั้นให้ดีกว่าก่อนที่จะสอน
3. ฝึกให้นักเรียนใช้ศัพท์หรือ โครงสร้างของประโยคที่สอน
4. ควรให้ฟังบทสนทนามาก่อนให้เห็นตัวอักษร
5. เมื่อนักเรียนฟังแล้ว นักเรียนพูดทีละประโยค ตรวจสอบดู pronunciation, rhythm, stress และ intonation ให้ถูกต้อง

6. ให้นักเรียนพยายามจำบทสนทนานั้นให้ได้

7. ให้นักเรียน 2 คนพูดกันที่หน้าชั้น โดยพูดแบบธรรมชาติและมีการแสดงท่าทางประกอบ

8. เมื่อพูดบทสนทนานั้นได้คล่องแคล่ว ครูหาคำอื่น ๆ มาให้พูดแทน เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนรู้จักคิดบทสนทนาที่เป็นคำพูดของตนเองต่อไป

ครูภาษาอังกฤษอาจนำเทคนิคและวิธีการสอนเพื่อการสื่อสารนี้ไปประยุกต์ใช้กับการสอนแบบอื่น เช่น นำไปประยุกต์ใช้กับการสอนแบบฟัง-พูดได้ดังเช่น ขั้นตอนการดำเนินการสอนของ จริยาภรณ์ ฤทธิประศาสน์ (2527, หน้า 12-25) ซึ่งสรุปได้ความว่า

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้ (The Presentation Stage)

ในขั้นตอนนี้ครูต้องสอนโครงสร้างภาษา ศัพท์ และการสื่อความหมายทางสังคมของการพูด โดยไม่ใช้เวลาในขั้นตอนนี้มากเกินไป

ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึกฝน (The Practice Stage)

ครูให้นักเรียนมีโอกาสฝึกการพูดให้มากที่สุด โดยการฝึกซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความคล่องและเคยชินกับโครงสร้างนั้นๆ ส่วนวิธีการฝึกอีกแบบหนึ่ง คือการฝึกแบบโต้บทสนทนา การฝึกนี้เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ฟังที่ดี รู้จักฟังให้เข้าใจเสียก่อน แล้วจึงสามารถสนทนาได้ถูกจังหวะ มีสีหน้าท่าทางประกอบและสื่อความหมายไปในทางเดียวกัน ขั้นนี้เป็นขั้นสำคัญที่สุด ครูควรให้เวลามากกว่าขั้นอื่น ๆ และต้องใช้สื่อการเรียนการสอน หรือเทคนิควิธีการช่วย

ขั้นที่ 3 ขั้นการให้ภาษาตามต้องการ (The Production Stage)

ขั้นนี้ครูสร้างสถานการณ์และสภาพแวดล้อมให้นักเรียนมีโอกาสใช้ความรู้ที่ได้รับมาแล้วทั้ง 2 ขั้น มาแสดงออกในการสื่อความหมายอย่างเสรี (Free Communication) เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของภาษาที่ตนเองนำมาใช้ และเกิดความมั่นใจในการนำไปใช้ครั้งต่อไป

กล่าวได้โดยสรุปแล้ว ทักษะการพูดเป็นทักษะที่แสดงออกทางวาจา เพื่อแสดงความคิดเห็นของตนเอง โดยที่สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง การสอนทักษะการพูดมีอยู่หลายวิธี ซึ่งครูสามารถนำกิจกรรมการสอนที่ดีของแต่ละวิธีมาประยุกต์ใช้เข้าด้วยกัน จะทำให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงในการเรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนเข้ามาช่วยในการสอนพูดจะทำให้บรรลุจุดประสงค์ได้ดีและเร็วขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กวิรินทร์ ธาดากิจวรคุณ (2522) ได้สร้างบทเรียนแบบโปรแกรมสื่อประสม วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง "ไฟฟ้าในบ้าน" สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบ โปรแกรมสื่อประสมตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ผลการวิจัย พบว่า บทเรียนแบบ โปรแกรมสื่อประสมที่สร้างมีประสิทธิภาพ 95.71/91.58 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

อรุณ สมชัย (2522) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สอนด้วยบทเรียนที่ใช้สื่อประสมกับการสอนปกติ และศึกษาทัศนคติต่อบทเรียนที่ใช้สื่อประสม ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนที่ใช้สื่อประสม สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนในกลุ่มทดลองมีทัศนคติเชิงนิมมาน (Positive) ต่อบทเรียนที่ใช้สื่อประสม

มอญ ยอดมณี (2527) ได้สร้างสื่อประสมในการสอนวิชาความรู้พื้นฐานการวาดเขียนในเรื่องการเขียนภาพดอกไม้ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 แผนกศิลปกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ปรากฏว่า ชุดสื่อประสมที่สร้างขึ้นในส่วนของภาคทฤษฎีมีประสิทธิภาพ 91.94/92.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งทำให้นักศึกษามีความรู้ทัศนคติที่ดีต่อวิธีการเรียนแบบใช้สื่อประสม พร้อมทั้งเกิดทักษะในภาคปฏิบัติ คือ สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องรวดเร็วขึ้น และได้ผลตามเกณฑ์ภาคปฏิบัติที่กำหนดไว้

อรวรรณ สาริวัต (2528) ได้สร้างบทเรียนโปรแกรมสื่อประสมวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง "พลังงานไฟฟ้า" สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏว่าบทเรียนแบบ โปรแกรมสื่อประสมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 95.95/90.95 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 90/90 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ัตติยะ ไวกุล (2529) ได้สร้างสื่อประสมเพื่อสอนเสริมการอ่านทำนองเสนาะของโคลงสี่สุภาพ วิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏว่านักเรียนทุกคนค่าคะแนนการอ่านทำนองเสนาะหลังการใช้สื่อ ได้ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 60% ทุกคนแสดงว่าสื่อประสมทำงานได้ดี และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อสื่อประสมและวิชาภาษาไทย

บุษบา พงษ์ธา (2530) ซึ่งทำวิจัยเกี่ยวกับ "การสร้างสื่อประสมเพื่อใช้ในการสอน วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พลังงานและการเปลี่ยนแปลงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2" พบว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนด้วยสื่อประสมเสร็จสิ้นแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผ่านเกณฑ์การรอบรู้ในเรื่อง ความสำคัญของพลังงาน ร้อยละ 95.31 และในเรื่อง พลังงานและการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 93.75

นางลักษณ์ นันทโกวัฒน์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การออกแบบสื่อประสมในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเรื่อง "โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่สำคัญในท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" พบว่า การสอนด้วยชุดสื่อประสมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของชุดสื่อประสมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0005

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อประสม จะพบว่า ชุดสื่อประสมที่สร้างขึ้น ส่วนใหญ่จะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved